

»Predatory publishers« – rovdjursförlag

På sikt kan dessa förlag undergräva förtroendet för vetenskapliga tidskrifter överlag, menar Hans Olsson, som här berättar om sina erfarenheter av den ännu inte utgivna tidskriften *Clinical Nursing Studies*.

En debattartikel i *Läkartidningen* diskuterade några kollegor och jag det bristande medicinska omhändertagandet av individer med psykisk utvecklingsstörning [1]. Någon tid senare, efter det att artikeln katalogiserats i Medlines sökportal PubMed, får jag ett vänligt och uppmuntrande e-brev från en viss Carol Garcia, redaktör för tidningen *Clinical Nursing Studies* med säte i Hawthorne, USA, och Toronto, Kanada. Jag blir lite förvånad men även smickrad då hon uppger att hon läst vår artikel. Hon skriver:

»Dear Dr. Hans Olsson, I am the editor of *Clinical Nursing Studies*, a publication of Sciedu Press (www.sciedupress.com/cns). I have had an opportunity to read your article 'Medical care for individuals with mental retardation – who takes responsibility?' Through your works, I know you are a specialist in this area.«

Då vår artikel inte är av vetenskaplig natur utan en debattartikel och dessutom på svenska blev jag lite förvånad att denna engelskspråkiga redaktör tycktes ha läst den och dessutom verkar vara insatt i mina tidigare arbeten (som inte alls handlar om psykisk utvecklingsstörning utan om receptorstudier med hjälp av PET). Vad »this area« syftar på är något oklart.

Vidare skriver hon:

»It's my honor to invite you to join in the International Editorial Reviewer Board of *Clinical Nursing Studies* (PRINT ISSN 2324-7940, ONLINE ISSN 2324-7959). I think you are the perfectly suitable person for this position and your professional involvement will greatly benefit the success of CNS.«

Det är klart att man känner en viss ära att få ingå i denna tidnings »International Editorial Reviewer Board«.

Men eftersom jag aldrig hört talas om tidningen slår jag i alla fall upp den på

PubMed. Hur mycket jag än söker hittar jag den inte. I stället går jag till tidningens webbplats [2] och hittar där mycket riktigt tidningen som visar sig vara en expertgranskad open access-tidning, dvs en tidning som är fritt åtkomlig via Internet och där artiklarna är granskade och godkända av oberoende forskare före publicering.

Några klick senare står det dock klart att tidningen ännu inte utkommit trots en »editorial board« på mer än 80 personer (varav fyra svenskar). Då jag tit-

Bondfångeri på akademisk nivå?

tar på andra tidningar som förlaget ger ut finns där i alla fall publicerat material, men förlaget tycks ungt med endast något år på nacken. Artiklarna har en proffsig layout men saknar uppgift om »affiliation«, dvs man beskriver inte hur studierna är finansierade eller om forskarna har ekonomiska intressen som kan påverka utfallet av studien.

Då jag nu får en känsla av att allt inte står rätt till med denna tidskrift börjar jag googla på den. Ganska så snart hittar jag en bloggsida av en bibliotekarie Jeffrey Beall från Denver, Colorado [3]. Beall tycks ha specialiserat sig på att kritiskt granska »predatory open-access publishers«, dvs oseriösa förlag som publicerar artiklar bara författarna betalar. Med intresse läser jag att variationerna är många. Den enklaste tycks vara att författaren betalar en avgift (t ex 200 US-dollar, vilket gäller för *Clinical Nursing Studies*) och därefter får sin artikel publicerad. En annan är att granskaren av artikeln får en summa pengar för varje granskat dokument och dessutom förbinder sig att inom en viss tid själv skicka in ett manus för publicering. Granskaren uppmanas också be kollegor skicka in artiklar som ska granskas av denne eller andra granskare knutna till förlaget. Det finns så-

ledes ett ekonomiskt incitament att kollegor publicerar sig i just denna tidskrift då ju granskaren erhåller pengar utifrån hur mycket som han/hon granskar. Man kan likna det hela vid ett pyramidspel där fler och fler forskare förväntas delta och där vinsterna plockas ut av förlaget och av dem som redan tidigare har gått med i spelet. Jeffrey Beall har skrivit om fenomenet i *Nature* [4].

Brevet från redaktören för *Clinical Nursing Studies* innehåller mycket som syftar till att stärka självkänslan hos mottagaren: »I know that you are an expert in this area«, »It is my honor to invite you to the International Reviewer Board of *Clinical Nursing Studies*«, »I think you are the perfectly suitable person for this position«. Dessa tidskrifter kallas också för »vanity press« eftersom författarna enkelt kan publicera sina arbeten i internationella fack-tidskrifter och därmed te sig mer kompetenta och framgångsrika än vad de egentligen är. Här finns också en marknad för mer eller mindre seriösa företag som vill ge sina produkter ett sken av vetenskaplighet.

Vår artikel i *Läkartidningen* var tänkt att skapa debatt för att på sikt stärka det medicinska omhändertagandet av individer med psykisk utvecklingsstörning. Det blev varken debatt eller reaktion, vilket bara bekräftar att denna grupp helt har hamnat mellan stolarna och att dessa individer tenderar att »försvinna« i dagens komplexa sjukvård. I stället blir artikeln och dess författare byte för ett akademiskt oseriöst men sofistikerat »rovdjursförlag« – något jag aldrig tidigare stött på. På sikt kan dessa förlag undergräva förtroendet för vetenskapliga tidskrifter överlag.

■ **Potentiella bindningar eller jävsförhållanden:** Inga uppgivna.

REFERENSER

1. Olsson H, Thureson K, Thorslund PA. Medicinsk vård för individer med psykisk utvecklingsstörning – vem tar ansvaret? *Läkartidningen*. 2012;109(34–35):1481.
2. *Clinical Nursing Studies*. International peer-reviewed and open access journal for the clinical nursing specialists. www.sciedupress.com
3. Scholarly Open Access. Critical analysis of scholarly open-access publishing. www.scholarlyoa.com
4. Beall J. Predatory publishers are corrupting open access. *Nature*. 2012;489:179.

HANS OLSSON

med dr, överläkare, vuxenhabiliteringen och psykosvården, Länssjukhuset Ryhov, Jönköping
hans.olsson@lj.se